

Svar på remiss angående förslaget att införa modersmålsundervisning för minoritetsspråk i förskoleklass (dnr N609-0454/22)

Arbetsgruppen utsedd av sverigefinska rådet tillstyrker förslaget att införa modersmålsundervisning för nationella minoritetsspråk i förskoleklass.

Den sverigefinska minoriteten har sedan länge klart och tydligt yttrat sitt önskemål att få modersmålsundervisning i förskoleklass. Detta har återkommande tagits upp av referensgruppen Språk och utbildning vid sverigefinska rådet. Representanterna för minoriteten sverigefinnar ser det därmed som en positiv utveckling att grundskoleförvaltningen nu bedömer att Göteborgs Stad anser sig ha förutsättningar att erbjuda modersmålsundervisning i finska även i förskoleklass. Vi ser att det finns mycket stöd för detta:

- **Obruten utbildningskedja:** Kommunen kan se till att den obrutna utbildningskedjan från förskolan till skolan blir fullgjord, i linje med regeringens uppmaning att "utbildning i och på minoritetsspråken ska vara tillgängliga i *en kedja från språkutveckling i förskolan till utbildningar på universitetsnivå*" (*Handlingsprogram för bevarande och främjande av de nationella minoritetsspråken*, 2022, se även SOU 2017:91). Detta är även i linje med Göteborgs stads egna riktlinjer: "Göteborgs Stad som en förvaltningskommun ska verka för att det finns tillgång till personal som behärskar det finska språket, i synnerhet inom förskolan --- för att erbjuda *en obruten kedja* av undervisning av nationella minoritetsspråk" (*Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde 2020–2023*, s. 18).
- **Barnrättsperspektiv:** Förskoleklass är enligt flerspråkighets- och andraspråksforskningen ett viktigt stadium i barnets kognitiva utveckling och undervisning i förskoleklass stödjer utvecklingen av det konceptuella tänkandet i förhållande till två språk parallellt (se t.ex. Cummins, 2017). Att neka modersmålsundervisning mellan förskole- och skoltiden innebär att bromsa eller bryta barnets språkutveckling och kan således inte anses vara i linje med det barnrättsperspektiv som Göteborgs stads barnrättsplan, baserad på FN:s Barnkonvention, framhäver (*Göteborgs Stads barnrättsplan 2022–2024*). Även enligt *Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde* ska barns rätt till en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket uppmärksammas och stärkas, och enligt *Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor* ska utveckling av barnens kulturella identitet och användning av det egna minoritetsspråket främjas särskilt.
- **Kulturell samhörighet och delaktighet:** Modersmålsundervisning i förskoleklass utvecklar framväxande sociala kopplingar mellan familjer som ofta i förskolestadiet är under en fas av sökande i förhållande till sin språklig-kulturella identitet. Modersmålsundervisning i förskoleklass skapar därmed ett viktigt sammanhang för senare skolgång och stödjer därigenom barnens och föräldrarnas identitetsutveckling och kulturella samhörighet på lokal nivå, vilket bidrar till Göteborgs stads kulturprogram där ett viktigt mål är att stadens kulturverksamhet ska utformas och

utvecklas med hänsyn tagen till barns och ungas behov medan ett levande (inklusive språkligt) kulturarv ska främjas, bevaras och utvecklas – saker som kräver strategisk kontinuitet.

- **Språkrevitalisering på lokal nivå:** Undervisning, med en obruten utbildningskedja och sociala nätverk, kan för sin del anses som en viktig beståndsdel i språkrevitalisering av nationella minoritetsspråk som har prioriterats av regeringen på sin minoritetspolitiska agenda. Modersmålsundervisning i förskoleklass har en brobyggande funktion som förhindrar att barnen tappar sitt hemspråk mellan förskola och skola, och bidrar därmed till språkets bevarande på ett viktigt sätt.
- **Marknadsföring och rykteshantering:** Modersmålsundervisning i förskoleklass bidrar till bilden av Göteborg som en del av finskt förvaltningsområde som satsar framåt, i likhet med andra stora städer som Stockholm, Malmö och Uppsala (m.fl., se nedan) som redan erbjuder finska i förskoleklass. Omvänt bidrar avsaknaden av möjligheten till modersmålsundervisning i förskoleklass till att Göteborg till sin nackdel skiljer sig från de andra stora städerna.

Vi vill dessutom framföra följande synpunkter från representanter för minoriteten:

- Vi är bekymrade över att modersmålsstöd (som skiljer sig från modersmålsundervisning) ska finnas kvar "för de elever som inte anses redo för undervisning i modersmål eller när organiseringen av modersmålsundervisning inte går att organisera på ett sätt som blir bäst för barnet" (s. 7) och att beslutet om detta ska lämnas över till rektorn. Detta alternativ lämnar utrymme för att användas som en förevändning att inte erbjuda modersmålsundervisning till en eller flera elever i förskoleklass. Detta ställer sig tvärs mot likställighetsprincipen och minoritetslagen, först och främst på grund av självidentifikationsprincipen i minoritetslagen: att alla som anser sig tillhöra den nationella minoriteten sverigefinnar kan göra det, och ska enligt lagen erbjudas modersmålsundervisning oavsett gruppens storlek (till skillnad från övriga minoriteter och minoritetsspråk). Ett bättre och mer legitimt sätt att organisera detta är att alla barn som tillhör den sverigefinska minoriteten, och vars föräldrar anmäler sitt intresse att få modersmålsundervisning för sitt barn i förskoleklass, ska helt enkelt erbjudas det. Endast i fall där föräldrarna inte vill ansöka om modersmålsundervisning kan rektorn ändå bestämma att barnet ges modersmålsstöd. Elever som tillhör en nationell minoritet kan inte nekats modersmålsundervisning om föräldrarna ansöker om det, eftersom det finns inga krav på språklig kompetens hos eleven eller minsta gruppstorlek hos huvudmannen.
- Kartläggningen av elevens språkliga kompetenser (s. 3) får inte skapa fördröjning i början på undervisningen, vilket har redan nu visats sig komma igång mycket sent under varje termin.
- Vi ställer oss tveksamma till påståendet att två lärare täcker behovet för all modersmålsundervisning i finska i Göteborg och hoppas att Göteborgs stad vill satsa på det finska språket även vad gäller rekrytering av nya lärare. Om det i dagsläget finns två lärare i romani chib (s. 5) för en betydligt mindre grupp i sin omfattning, hur

kan två lärare i finska täcka behovet för den nationella minoriteten sverigefinnar som är mycket större, då det finns enligt SCB ca. 6 000 sverigefinska barn och unga i förskole- och skolåldern? Göteborgs stad bör vara beredd på nyrekryteringar i fall antalet beställningar ökar.

- Likställighetsprincipen ska inte endast tillämpas mellan individer i kommunen (s. 5) men också mellan majoriteten och minoriteten. Av jämförelsebedömningen konstateras (s. 5) att det inte finns någon bestämmelse som skulle ange hur likställighetsprincipen bör tillämpas på lokal nivå, men Europarådet, som styr tolkningen av minoritetslagen även i Sverige, har tagit fram tolkningsregler som ger vägledning i föredragskonform tolkning. Enligt Europarådet behövs positiva åtgärder för de nationella minoriteterna för att ge samma möjligheter som majoriteten att lära, använda, behålla och utveckla sitt språk och sin kultur.
- Det finns även fler kommuner i Sverige som erbjuder modersmålsundervisning i förskoleklass än Malmö, Kungsbacka och Eslöv – till exempel av de finska förvaltningsområdeskommunerna är det Borås, Botkyrka, Huddinge, Luleå, Pajala, Skövde, Stockholm, Tierp, Umeå, Upplands-Väsby, Uppsala, Västerås, Östhammar och Övertorneå som gör det. Det vill säga att 23 procent av alla kommuner som tillhör det finska förvaltningsområdet erbjuder i nuläget modersmålsundervisning i förskoleklass. I denna kontext vore det rimligt att Göteborg, som är den näst största förvaltningsområdeskommunen i Sverige, skulle ingå i de kommuner som ger möjlighet till modersmålsundervisning i förskoleklass.
- Om modersmålsundervisning inte kan erbjudas på den skola eleven går på (s. 6) ska kommunen erbjuda skolskjuts till eleverna, i enlighet med skollagen.

Ärendet bereddes av arbetsgruppen som bestod av Maarit Jaakkola Eliasson (sammanställande) och Timo Lyyra.

Göteborg den 15 augusti 2022

Maarit Jaakkola Eliasson

Timo Lyyra